

SI 91 Sigtuna, Kv. Professorn 1

Litteratur: H. Gustavson, Verksamheten vid Runverket i Stockholm, i: Nytt om runer 15 (2000, publ. 2001), s. 33 f.; K. Jonas Nordby, *Råd þat, If You Can!*, i: Futhark 3 (2013), s. 83, Lönnruner. Kryptografi i runeinnskrifter fra vikingtid og middelalder. Avhandling for ph.d.-graden, UiO (2018), s. 26, 78, 179, 187, 188, 232, 264, 394, 399 f.; M. Källström, Plugget på vikingatiden. Att lära sig läsa och skriva i vikingatidens och medeltidens Sigtuna, i: Populär arkeologi 2021:5, s. 44 f.; A. Wikström et al., Hos Herr Niklas och annat skrivkunnigt folk. Arkeologisk undersökning i kvarteret Professorn 1 i Sigtuna 1999–2000, Up Sigtuna RAÄ 195:1, Morr 63 (2021), s. 224.

Äldre avbildning: H. Gustavson, teckning a.a., s. 34, K. J. Nordby, teckning a.a. 2018 s. 399.

Signum i Samnordisk runtextdatabas/Runor: [U NOR2000:34A](#)

Ett revben med runor och lönnrunor påträffades år 1999 vid en arkeologisk undersökning i Professorn 1 (Ruta I8. Kontextnummer 1330. Fyndnummer 7902). Fyndet framkom i en passage och dateras till ca 1055–1075 (Fas 9a, Wikström et al. 2021, s. 224).¹ Det förvaras nu i Sigtuna museum ([inv. nr 63943](#))

Inskrift på benets två sidor. Revbenets längd är 69 mm, bredd 25 mm och tjocklek 5 mm. Runhöjd: 12 mm (2 s). Största höjden på lönnrunestrecken är 25 mm.

Fig. 1. Sida A av runbenet SI 91 från kv. Professorn 1. Foto Bengt A. Lundberg 2000 ([Arkivsök](#)).

Inskrift sida A:

3:5 2:4 3:3 3:2
r a þ u

Rād þū!

»Tyd du!«

¹ Fyndet daterades först preliminärt till sent 1000-tal (Gustavson 2000), senare till perioden 1054–1087 (Mats Pettersson, meddelande till HG 25/1 2012).

Runristade lösföremål från Sigtuna

SI 91 Sigtuna, Kv. Professorn 1

Fig. 2. Sida B av runbenet SI 91 från kv. Professorn 1. Foto Bengt A. Lundberg 2000 ([Arkivsök](#)).

Inskrift sida B:

isiiuuii

5

Till läsningen: – Sida A: En längsgående svagt diagonal spricka går genom lönnrunornas övre delar på sida A och genom runornas baser på sida B. Före den första lönnrunan 3:5, dvs. **r**, har det inte funnits någon ristning. Högra kortsidan av lönnrunesidan är ytskadad, vilket har tagit bort delar av den sidans sista lönnruna. 2 mm till höger om det andra kortstrecket syns rester av det tredje kortstreck i brottkanten. Talvärdet är 3:2, dvs. en **u**-runa. – Sida B: Före 1 **i** på sida B har inte någon runa varit ristad. 2 **s** har formen av ett spegelvänd gotländsk **s**-runa. En liten punktartad fördjupning på mitten av huvudstaven i 7 **u** är en vittring. Nedre delen av bistaven är något utvittrad. Genom mitten av huvudstaven av runa 9 finns en diffus fördjupning på platsen för en dubbelsidig **n**-bistav. Den bedöms vara en skrapskada eller vittring. Att det där har funnits en kort dubbelsidig **n**-bistav kan inte utslutas. Det råder ingen tvekan om att inskriften på B-sidan är bevarad i sin helhet.

På ristningsytan mellan den sista lönnrunan och högra brottkanten finns inga spår av några ristade linjer, som skulle kunna vara en fortsättning av lönnruneinskriften. Om denna ursprungligen haft lydelsen »Tyd du dessa runor!» eller »Tyd du runorna» har mer än halva benet gått förlorat och inskrifterna varit osymmetriskt placerade på ristningsytorna. Det kan tala för att lönnruneinskriften är fullständigt bevarad.

Lönnruneinskriftens *Rād þū* tyder på att runföljden **isiiuuii** har en dold språklig mening. Men olika system för att lösa chiffer har inte givit någon entydig språklig mening.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av runristade lösföremål från Sigtuna. Dessa publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Helmer Gustavson
Kontakt: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000
www.raa.se